

οὐδὲν δεινόν, ἐπεὶ καὶ Σωκράτης ἂν ἐφαίνετο¹. ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τοῦ θανάτου διότι δεινόν, ἐκεῖνο τὸ δεινόν ἐστίν. Ὅταν οὖν ἐμποδίζώμεθα ἢ ταρασσώμεθα ἢ λυπώμεθα, μηδέποτε ἄλλον αἰτιώμεθα, ἀλλ' ἐαυτούς, τοῦτ' ἐστὶ τὰ ἐαυτῶν² δόγματα. Ἀπαιδεύτου ἔσονται τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πράσσει κακῶς· ἠγγεμένου παιδευεσθαι, τὸ ἐαυτῷ· πεπαιδευμένου, τὸ μήτε ἄλλω μήτε ἐαυτῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5 (VI).

Ἐπι μηδενὶ ἐπαρθῆς ἀλλοτρίω προτερήμῃ. Εἰ ὁ ἕπτος ἐπαίρομενος ἔλεγεν ὅτι « Καλὸς εἰμι, » οἰστὸν ἂν ᾖν· σὺ δέ, ὅταν λέγῃς ἐπαίρομενος ὅτι « Ἴππον καλὸν ἔγω, » ἴσθι ὅτι ἐπὶ ἵππου ἀγαθῷ ἐπαίρη. Τίον ἔστι σόν; Χρήσις φαντασιῶν. Ὅσθ', ὅταν ἐν χρεῖσιν φαντασιῶν κατὰ φύσιν σγῆς, τινὶ καὶ ἐπαρθῆτι· τότε γὰρ ἐπὶ σῆ· τινὶ ἀγαθῷ ἐπαρθῆση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2 (VII).

Καθάπερ ἐν πλῶ³, τοῦ πλοίου καθορισθέντος,

1. Ἄν ἐφαίνετο, aurait paru. L'imparfait fait ici fonction de l'aoriste ou du plus-que-parfait, comme dans Thucydide, I, 9, 3 : Οὐκ ἂν οὖν νῆσων... ἐκράτει, εἰ μὴ τι καὶ ναυτιλῶν εἴεν. On sous-entend ici εἰ δεινόν ἦν.
2. Ἐαυτούς, ... ἐαυτῶν sont les équivalents de ἑαυτὸς αὐτῶν.
3. Ἀπαρθῆναι, celui qui n'est pas instruit dans la philosophie. Voy. *Disc.* III, 19, 6, πᾶσις ἐν μοναχοῖς ὁ ἄμουσος ἐγγράται, εἰ μὴ τι καὶ ναυτιλῶν εἴεν. On sous-entend ici εἰ δεινόν ἦν.
4. Καθάπερ ἐν πλῶ... ré-

εἰ ἐξέλθαις ὑδρεύσασθαι, οὐδὲ μὲν πάρεργον¹ καὶ κοχλιδίων ἀναλέξῃ καὶ² βολθάριον, τετάσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν³ ἐπὶ τῷ πλοῖον, καὶ συνεχῶς ἐπιστρέφουσαι μὴ ποτε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, καὶ καλέσῃ, πάντα ἐκεῖνα ἀφίεναι, ἵνα μὴ δεδεδεμένος ἐμβολθῆς, ὡς τὰ πρόβατα· οὕτω καὶ ἐν τῷ βίῳ, ἐὰν διδῶται⁴ ἀντὶ βολθάριου καὶ κοχλιδίου γυναικάριον⁵ καὶ παιδίον, οὐδὲν κωλύσει⁶. ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, τρέφε ἐπὶ τῷ πλοῖον, ἀφίεις ἐκεῖνα ἅπαντα

l'accusatif, comme en apposition à la proposition suivante : tu ramasseras un coquillage ou un oignon : occupation accessoire dans ta route.

2. Καί... καί, soit... soit.

3. Τετάσθαι... δεῖ τὴν διάνοιαν, sous-ent. sé. Il faut que tu aies l'esprit tendu.

4. Ἐπιστρέφουσαι μὴ... καλέσῃ, te retourner pour voir si le pilote ne t'appelle pas. Il faut sous-entendre un verbe comme *επιστρέφουσα*.

5. Διθάρια, l'est donné et laissé. Voyez plus bas, ch. XI, μέγρι δ' ἂν ὀδοῦ.

6. Γυναικάριον, diminutif intraduisible de γυνή, qui exprime, comme les diminutifs précédents *κοχλιδίων*, *βολθάριον*, que l'objet est de peu de valeur, ne mérite pas qu'on s'y attache tant.

7. Κωλύσει, sous-entendo ἔχειν.

pond à la proposition principale *οὐδὲν καὶ ἐν τῷ βίῳ*. On trouve une comparaison analogue dans *Disc.* II, 24, 33 et 34. L'homme est sous les ordres de la divinité, comme un maîtrelet sous les ordres du pilote.

Le maîtrelet, que le pilote a envoyé faire de l'eau, peut ramasser, chemin faisant, un coquillage ou un oignon de jacinthe ; mais il doit toujours penser au navire et être prêt à obéir à la voix du pilote. De même l'homme peut prendre femme et élever des enfants ; mais il doit être toujours prêt à les quitter, si la divinité le rappelle. S'il est vieux, il ne doit pas s'engager trop avant dans les liens du monde, mariage, affaires, etc. ; autrement il ne pourra plus obéir à la voix de la divinité ; il sera moins disposé à quitter les liens où il est engagé.

4. Πάρεργον est construit à

μηδὲ ἐπιστηφόμος. Ἐὰν δὲ γέρων ᾖς, μηδὲ ἀπαλλαγῆς ποτε τοῦ πλοίου μακράν, μή ποτε κολούστας ἐλλίπης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η (VIII).

Μὴ ζῆτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις, ἀλλὰ θελεῖ τὰ γινόμενα ὡς γίνεται, καὶ εὐροήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ (IX).

Νόσος σώματος ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὐ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. Χώλωνσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὐ. Καὶ τοῦτο ἐφ' ἑκάστου τῶν ἐμπιπτόντων ἐπίλεγε· εὐρήσεις γὰρ αὐτὸ ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σὸν δὲ οὐ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι (X).

Ἐφ' ἐκάστου τῶν προσπιπτόντων μέμησθ, ἐπιτρέφων² ἐπὶ σεαυτὸν, ζῆτειν τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὴν γῆσιν αὐτοῦ. Ἐὰν καλὴν³ ἴδῃς, εὐρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν⁴. ἐὰν πόνος προσφείηται, εὐρήσεις καρτερίαν. ἐὰν λαιδορία, εὐρήσεις ἀνεξικακίαν. Καὶ οὕτως ἐπιζόμενόν σε οὐ συναρπάσουσιν αἱ φωντασίαι.

1. On lit de même dans Disc. I, 12, 15, ἕκαστα οὕτω θέλειν ὡς γίνεται.

2. Ἐπιστρέφω, sous-entendu τὸν νοῦν.
3. Καλὴν, sous-ent. γυναικα.
4. Εὐρήσεις δύναμιν... ἐγκράτειαν, tu trouveras comme faculté... la continence. Δύναμιν est construit comme attribut.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ (XI).

Μηδέποτε ἐπὶ μηδενὸς εἴπης ὅτι « Ἀπόλεσα αὐτό » ἀλλ' ὅτι « Ἀπέδωκα. » Τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπέδωθη. Ἡ γυνὴ ἀπέθανεν; ἀπέδωθη. « Τὸ χροῖον ἀφῆρέθην¹. » — Οὐκ οὖν² καὶ τοῦτο ἀπέδωθη. — « Ἀλλὰ κακὸς ὁ ἀφελόμενος. » — Τί δὲ σοὶ μέλει διὰ τίνος σε ὁ³ δούς ἀπήτησε; μέγρι δ' ἂν διδῶ⁴, ὡς ἄλλοτρίου αὐτοῦ ἐπιμελοῦ, ὡς τοῦ πανδοχείου οἱ παριόντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ (XII).

1. Εἰ προκόψαι θέλεις, ἄφες τοὺς τοιούτους ἐπιλογισμούς⁵. « Ἐὰν ἀμελήσω⁶ τῶν ἐμῶν, οὐχ ἔξω διατρώξας⁷. » « Ἐὰν μὴ κολάσω τὸν παῖδα⁸, πονήρως ἔσται. » Κρεῖσσον γὰρ λιμῶ ἀπόθνευῖν ἄλυτον καὶ ἀφρον γενόμενον, ἢ ζῆν ἐν ἀφρόνοις ταρασσόμενον· κρεῖττον δὲ τὸν παῖδα κακὸν εἶναι, ἢ σὲ κακοδαίμονα⁹.

4. Ἀφῆρέθην, on m'a pris ma propriété. Epicète suppose brusquement un dialogue avec celui qui se plaint.

2. Οὐκ οὖν, eh bien!

3. Ὁ δούς, c.-à-d. la divinité.

4. Διδῶ, donne et laisse.

5. Voyez plus haut, page 7, note 5, ἐὰν ἐδῶται.

6. Ἐπιλογισμούς, réflexions.

7. Ἀμελήσω, κολάσω, au-

ristes du subjonctif. Souvent en grec et presque toujours en latin on marque que l'hypothèse qui en découle. Nous ne le marquons pas en français : si je néglige, si je ne punis pas.

7. Διατρώξας, d'aliments.

8. Τὸν παῖδα, mon esclave.

9. Κακοδαίμονα a été choisi à cause de κακόν.